

Politika nabavke Lanci snabdevanja bez krčenja šuma

Lidl Srbija • verzija: 26.11.2024. godine

ZA BOLJE
SUTRA

Sadržaj

Naša odgovornost u pogledu krčenja šuma i prenamene	4
Pozadina	6
Naša posvećenost	10
Naša posvećenost šumama i šumskim ekosistemima	11
Pregled naše strategije u tri stuba	12
Davanje prioriteta kritičnim sirovinama i izbegavanje krčenja šuma	15
Strategija za palmino ulje (ulje palminih koštica)	16
Strategija za soju	18
Strategija za kakao	20
Strategija za kafu	21
Strategija za drvo i celulozu	23
Strategija za prirodnu gumu	25
Strategija za govedinu	26
Naša posvećenost šumama i ekosistemima	27
Naše ostale aktivnosti	28
Dijalog sa svim uključenim stranama	29
Rečnik	30
Izvori i veze	36

”

Šume su zaista izuzetno talentovani ekosistemi jer skladište vodu, nude zaštitu od emisija gasova staklene bašte i stanište su velikog broja raznih životinja i biljaka. Naša odgovornost je da nabavkom sirovina na održiviji način ciljano štitimo šume i da time doprinesemo očuvanju biološke raznovrsnosti i zaštiti klime.

**Štefan Henzel | član Izvršnog odbora
Nabavka na međunarodnom nivou**

Naša odgovornost u pogledu krčenja šuma i prenamene

Naša odgovornost u pogledu lanca snabdevanja bez krčenja šuma i prenamene

Za Lidl je održivo poslovanje jedan od ključnih strateških ciljeva za uspešnu budućnost. Mi preuzimamo odgovornost za sve slučajeve, u kojima poslovanje kompanije Lidl utiče na ljude i okolinu. Odgovorno poslovanje je naš način da svakodnevno iznova ispunjavamo obećani kvalitet i da tako osiguramo budućnost naše kompanije.

Na osnovu toga smo razvili našu strategiju društveno odgovornog poslovanja. Tako jasno usmeravamo naše nastojanje ka odgovornom poslovanju. Naše zajedničko i opšte razumevanje održivog poslovanja obuhvata šest strateških fokusnih tema: „Očuvanje resursa”, „Zaštita klime”, „Poštovanje biodiverziteta”, „Fer poslovanje”, „Promocija zdravlja” i „Učešće u dijalogu”. Ovo opisuje kako mi u Lidlu razumemo i shvatamo svoju odgovornost za životnu sredinu, ljude i naše kupce.

Naša odgovornost za šume i šumske ekosisteme

Mnogi proizvodi u našem asortimanu sadrže sirovine čija proizvodnja može da bude povezana sa krčenjem šuma i na taj način ugrozi važne ekosisteme i naruši prava autohtonih naroda. Zbog toga u Lidlu nastojimo da lance snabdevanja sirovinama za naše proizvode učinimo društveno i ekološki prihvatljivim. Zahvaljujući definisanom poslovanju u pogledu krčenja šuma i prenamene, Lidl može da pruži pozitivan doprinos strateškim fokusnim temama poput „Zaštita klime”, „Poštovanje biodiverziteta”, „Očuvanje resursa” i „Fer poslovanja”. Više pojedinosti naći ćete u našoj > [politici nabavke sirovina](#).

Naša međunarodna strategija društveno odgovornog poslovanja u Lidlu

Pozadina

Pozadina

Šume pokrivaju 31% globalne kopnene površine i ključne su za život na Zemlji. Kao „zelena pluća” planete, neophodne su za kvalitet vazduha u našoj atmosferi. Šumsko tlo istovremeno čuva i čisti 75% sveže vode na svetu.¹

Životi više od 1,6 milijardi ljudi zavise od šuma i 80% svih životinja i biljaka koje žive na kopnu u njima nalaze svoje stanište.¹ Stoga su netaknute šume i prirodni ekosistemi ključni za biološku raznovrsnost i predstavljaju osnovu našeg snabdevanja hranom i zdravlja. Budući da drveće apsorbuje ugljen-dioksid, ono takođe igra ključnu ulogu u ublažavanju klimatskih promena.¹

31%

svetskog kopna je prekriveno šumama.

80%

svih kopnenih životinja i biljaka svoje stanište nalaze u šumama.

Iako su šume od vitalnog značaja za ljude i naš ekosistem, uništavaju se alarmantnom brzinom. Tako su prenamena [> ekosistema visoke vrednosti očuvanja \(HCV\)](#) i [> šuma sa visokim sadržajem ugljen-dioksida \(HCS\)](#) u tropskim područjima dostigle kritične vrednosti. U južnoameričkoj amazonskoj prašumi je, na primer, do danas posečeno i degradirano više od milion kvadratnih kilometara prašume. To je 17% celokupne amazonske šume i uporedivo s kopnenom površinom cele Njemačke i Francuske zajedno.² Između 1990. i 2020. godine je širom sveta nestalo ukupno 420 miliona hektara šume, što odgovara površini većoj od cele Evropske unije.³

Poljoprivreda se smatra glavnim uzrokom krčenja šuma i uništavanja životne sredine, naročito direktnom sečom drveća, proizvodnjom, primera radi, palminog ulja (ulja palminih koštica), uzgojem soje i kakaoa, kao i stvaranjem pašnjaka za stoku. Pretpostavlja se da je ekspanzija poljoprivrede uzrok za 90% globalnog krčenja šuma (ispaša: 38,5%, prenamena u obradivo zemljište: 49,6%).⁴

Krčenje šuma i naknadna poljoprivredna upotreba utiču na biološku raznovrsnost, naročito u prašumama bogatim biljkama i životinjama, a samim tim i na osnovu funkcionalnih i stabilnih ekosistema.

¹ WWF: Deforestation Fronts. Drivers and Responses in a Changing World. Summary, 2020.

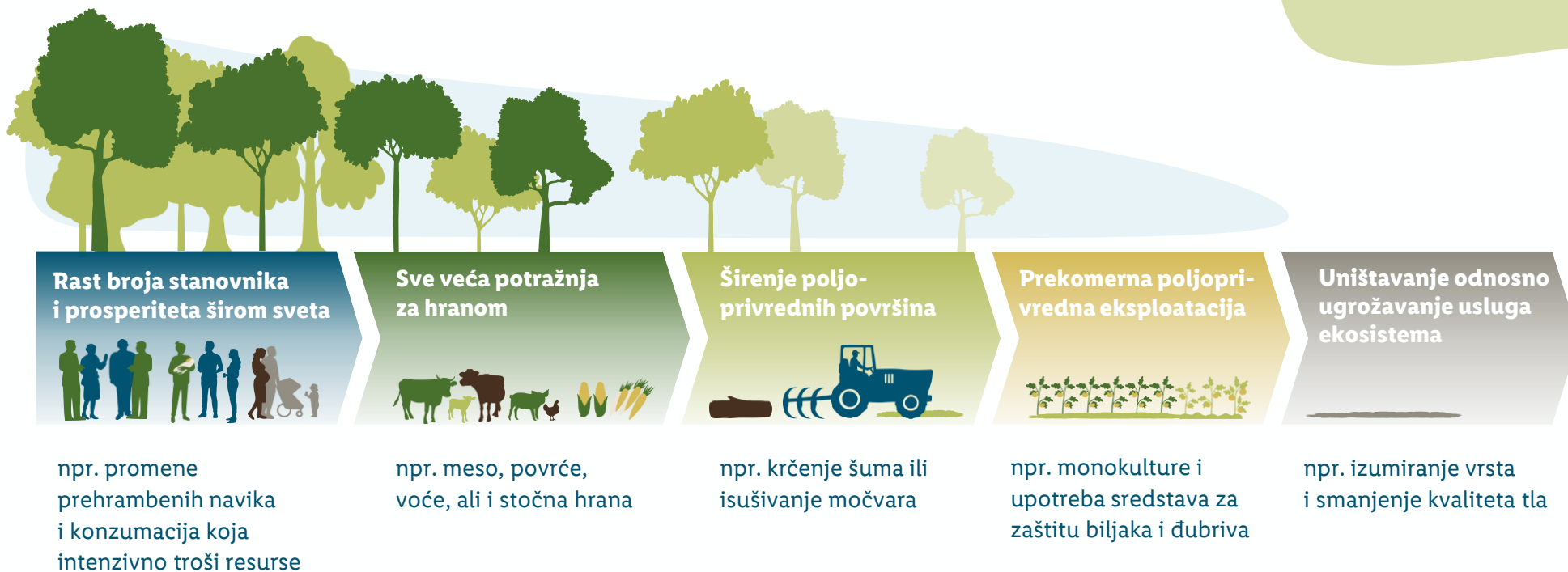
² WWF: Living Amazon Report, 2022.

³ FAO: Global Forest Resources Assessment 2020, 2020.

⁴ FAO: Remote Sensing Survey, 2020.

Svesni smo svoje odgovornosti i posvećeni smo odgovornom korišćenju resursa duž našeg lanca vrednosti. To je naše razumevanje, budući da trgovci hranom mogu značajno da utiču na način na koji se proizvode i uzgajaju hrana i artikli povezani s prehrambenim proizvodima, koje prodaju. Zbog toga osiguravanje lanaca snabdevanja bez krčenja šuma i prenamene i jeste odgovornost naše industrije.

16%
krčenja tropskih šuma se dovodi u vezu s uvozom Evropske unije.
Tako je Evropska unija drugi najveći uzročnik krčenja tropskih šuma posle Kine.⁵

⁵ WWF: Stepping Up: The Continuing Impact of EU Consumption on Nature Worldwide, 2021.

Naše sirovine u kontekstu EU uredbe o krčenju šuma

Mnogi proizvodi u našem asortimanu sadrže sirovine čija proizvodnja može da uključuje krčenje šuma i da time ugrozi vredne ekosisteme ili da naruši prava autohtonih naroda. Od kraja 2024. godine, evropska Uredba o proizvodima bez krčenja šuma (EU Deforestation-free Regulation = EUDR) predstavljaće važnu osnovu u zakonodavstvu za sve učesnike na tržištu Evrope. Lidl je sebi postavio cilj da u lancima snabdevanja sirovinama za naše proizvode preduzme mere koje po nivou ambicioznosti prevazilaze proširene zakonske zahteve EUDR-a.

EU uredba o krčenju šuma (EUDR) (Uredba (EU) 2023/1115), koja je stupila na snagu 29. juna 2023. godine, zahteva od gotovo svih učesnika u evropskim lancima snabdevanja da poštuju propise za određene sirovine i grupe proizvoda od 30. decembra 2024. godine.

Da bi se smatralo da poštuju te propise, moraju da dokažu da njihovi proizvodi od 31. decembra 2020. godine nisu doprineli krčenju šuma. Pored toga, u svakoj fazi lanca snabdevanja moraju da primene opsežne procese upravljanja rizikom.⁶

Međutim naša strategija za lance snabdevanja bez krčenja šuma prevazilazi i ovaj novi pravni zahtev Evropske unije, npr. pokrivenošću šire grupe proizvoda sopstvenim specifikacijama. Pored toga, učestvujemo u inicijativama i organizacijama za sertifikaciju koje su često dopunjene pilot-projektima ili saradnjom s malim poljoprivrednicima pa se izuzev krčenja šuma bavimo i drugim aspektima održivosti u tim lancima snabdevanja.

Kako bi se pozabavio problemom krčenja šuma u kontekstu klimatskih ciljeva, Lidl je kao deo Švarc grupe (Schwarz Gruppe) u sklopu klimatske strategije grupacije formulisao sopstvene ciljeve. Oni se zasnivaju na metodologiji inicijative > [Science Based Target Initiative \(SBTi\)](#) i doprinose klimatskim ciljevima preduzeća unutar grupacije Švarc. Isto tako pozdravljamo buduće inicijative mreže > [Science Based Targets Network \(SBTN\)](#).

EUDR-om se zahteva analiza rizika za svaki pogođeni proizvod, počevši od zemlje (ili regiona) u kojoj se proizvodi sirovina. To može da dovede do premeštanja lanaca snabdevanja u manje rizične regione, što bi moglo da ima posebno negativan uticaj na život malih poljoprivrednika.

Lidl želi da izbegne takve štetne promene i zajedno sa svojim partnerima u lancima snabdevanja u okviru svoje strategije društveno odgovornog poslovanja radi na projektima i rešenjima.

⁶ EUR-Lex: Borba protiv krčenja i degradacije šuma, 2023.

Naša **posvećenost**

Naša posvećenost šumama i šumskim ekosistemima

Lidl vidi očuvanje biodiverziteta i upravljanje temom krčenja šuma i prenamene u globalnim lancima snabdevanja kao centralnu oblast delovanja. Da bismo postigli naš cilj obezbeđivanja lanaca snabdevanja bez krčenja šuma, zajedno sa eksternim stejkholderima izradili smo

jedinstvenu strategiju koja je zasnovana na **tri stuba**. Fokus tih strateških stubova je postavljen na transparentnost i lance snabdevanja bez krčenja šuma, kao i na plan transformacije.

Strategija sprečavanja krčenja šuma i prenamene

Do kraja 2024. godine,
lanac snabdevanja rizičnim sirovinama biće
bez krčenja šuma.*

Stvaranje transparentnosti

- Mapiranja dobavljača
- Poređenje standarda i sistema sa referentnim vrednostima
- Izveštavanje

Postavljanje standarda

- Strogi zahtevi za sertifikaciju
- M&V sistemi za govedinu, kafu i gumu
- Podsticanje pouzdanih sistema sertifikacije

Pokretanje promena

- Učešće u postavljanju standarda (npr. Donau Soja)
- Biljna ishrana u smislu [Planetarno zdrave dijete](#) $\geq$ [Planetary Health Diet](#)
- Politike i obaveze
- Inicijative i projekti

Zakoni (EUDR ili uporedivi zakoni**)

* Prenamena drugih prirodnih ekosistema u rizične lance snabdevanja bi takođe trebalo da se zaustavi u budućnosti.

** Zakonodavstvo podrazumeva implementaciju zahteva EUDR-a i uporedivih regulatornih zahteva.

Pregled tri stuba naše strategije

Stvaranje transparentnosti

Pored utvrđivanja primarnih sirovina, redovno anketiramo naše dobavljače u našim lancima snabdevanja. Te ankete, s jedne strane, imaju za cilj da povećaju transparentnost u lancima snabdevanja sve do mesta porekla sirovina. S druge strane, omogućavaju nam da otkrijemo potencijalne probleme duž rizičnih lanaca snabdevanja, merimo stepen ostvarenja ciljeva korišćenjem definisanih KPIeva, i identifikujemo slučajeve implementacije strateških elemenata koji dalje mogu služiti kao primeri dobre prakse.

Zajedno sa spoljnim dobavljačima usluga uspostavili smo repere koji se mogu koristiti za prepoznavanje pouzdanih sistema sertifikacije.

Pouzdan [> sistemi praćenja i verifikacije \(Monitoring and verification – M&V\)](#) moraju da budu u skladu s načelima odgovarajuće smernice inicijative [> Accountability Framework Initiative \(AFi\)](#).

Naša praksa izveštavanja osigurava transparentnost o našem napretku u ostvarenju ciljeva i statusu kvo. Učešćem u ocenjivanju rezultata i rangiranjima takođe stvaramo neophodnu eksternu transparentnost. O svim našim ciljevima održivosti razgovaramo sa našim nabavljačima i dobavljačima i integrišemo ih u naše poslovne odnose kao deo ugovora. Time su sastavni deo svakodnevnih procesa nabavke za sve uključene strane.

Postavljanje standarda

Kada su u pitanju specifični zahtevi vezani za proizvode, sertifikacije vidimo kao važnu polaznu tačku. Pojedini sistemi sertifikacije i njihovi standardi sadrže stroge propise o pitanjima kao što su nekrčenje šuma, sprečavanje prenamene tresetišta i drugih osetljivih ekosistema i poštovanje prava autohtonih naroda, lokalnog stanovništva i zaposlenih.

Ti propisi se odnose na sirovine čija proizvodnja uključuje visok rizik od krčenja šuma i prenamene ekosistema. Stoga promovišemo pouzdane sisteme sertifikacije na tržištu i radimo s najrelevantnijim i najučinkovitijim standardima i sistemima sertifikacije kroz ceo naš lanac snabdevanja.

Dajemo prednost opciji segregacije lanca snabdevanja (pogledajte [> trgovinske modele](#)), jer se time obezbeđuju sledljivost i kontrola sve do mesta porekla proizvoda. Gde god je to moguće, usklađujemo sisteme sertifikacije koje koristimo na međunarodnom nivou i, gde je potrebno, doprinosimo uspostavljanju novih standarda.

Uzimajući u obzir EUDR, Lidl takođe postavlja ciljeve za pouzdane M&V sisteme u svojim lancima snabdevanja govedinom, kafom i gumom. Dobavljači moraju da razviju pouzdane alternative da bi dokazali poreklo sirovina i proizvoda bez krčenja šuma koji još nisu u potpunosti sertifikovani za održivost.

Pokretanje promena

Radimo na multi-stejkholder inicijativama i projektima s ciljem promovisanja transformacije, razvoja inovativnih strategija sirovina i stvaranja industrijskih rešenja u saradnji s partnerima, interesnim grupama i lokalnim stanovništvom. Time pospešujemo primenu održive poljoprivredne prakse kojom se zabranjuje uzgoj na iskrčenim šumskim površinama i pruža podstrek za očuvanje i oživljavanje šuma i drugih vrednih ekosistema.

Nismo zainteresovani isključivo za ispunjenje sopstvenih ciljeva, već želimo da doprinesemo unapređenju industrije učešćem u oblikovanju političkih okvira. Zajedno s jakim partnerima učestvujemo u javnim konsultacijama i diskursima.

Pored toga, aktivno nastojimo da preduzmemo mere na terenu pokretanjem i podržavanjem projekata za male poljoprivrednike ili rešenja za sledivost u visokorizičnim lancima snabdevanja.

Konzumacija proteina životinjskog porekla predstavlja značajan pritisak na životnu sredinu, klimu i biodiverzitet. Pored sertifikacije kritičnih sirovina, želimo da sprečimo krčenje šuma primenom održivijih alternativa.

Ishrana većim delom zasnovana na proizvodima biljnog porekla nije samo dobra za prirodu – već i za naše zdravlje. Stoga se naša strategija zasniva na [> Planetarno zdravoj dijeti](#). Njome se skicira kako rastuća svetska populacija može da se hrani zdravo unutar planetarnih ograničenja. Dodatne informacije mogu se naći u našoj [> Politici nabavke - Osvešćena ishrana](#).

Naša robna marka „Vemondo”

S našim Vemondo proizvodima na bazi povrća, proteina graška, pšenice i soje, svojim kupcima nudimo veganske i ekološki prihvatljivije alternative životinjskim proizvodima.

Koristimo soju iz sertifikovanih izvora da bismo obezbedili lance snabdevanja bez krčenja šuma. Od 2022. godine, koristimo isključivo soju iz regionalnih i/ili evropskih izvora za vegetarijanske i veganske zamene za meso sopstvene robne marke Vemondo. Time obezbeđujemo da se ne uništavaju tropske šume zarad uzgoja soje.

Naši standardi u vezi s krčenjem šuma u lancima snabdevanja

Poštujemo nacionalne definicije šuma i krčenja šuma u zemljama porekla, ali takođe nastojimo višim i strožim standardima u našim lancima snabdevanja. Pri tome se orijentišemo prema smernicama inicijative > [Accountability Framework Initiative](#). Inicijativom koju predvode nevladine organizacije, u kojoj, između ostalog, učestvuju > [Svetska fondacija za prirodu](#) i > [Rainforest Alliance](#), razvijen je vodeći okvir za borbu protiv krčenja šuma u lancima snabdevanja. Cilj inicijative je stvaranje jedinstvenih i međunarodno važećih definicija i specifikacija za zaštitu prirodnih šuma i drugih ekosistema.

Svaki standard sadrži takozvani krajnji rok nakon kojeg na nekoj određenoj lokaciji više ne smeju da se krče šume radi proizvodnje sirovina. Sertifikacije se razlikuju u zavisnosti od lokacije i krajnjeg datuma. Tako Pro Terra zabranjuje krčenje šuma na određenim prostorima već od 2008. godine, a Rainforest Alliance od 2014. godine.⁸

Naša posvećenost sprečavanju krčenja šuma i prenamene vrednih ekosistema, kao i naša politika nabavke, postupak nabavke, i naše smernice u pogledu nabavke se orijentišu prema među-standardnom krajnjem roku - 2021. godina. Konkretno, to znači da Lidl ne koristi sirovine sa površina koje su prenamenjene ili posećene nakon 31.12.2020. godine. To važi za sertifikovane, ali i za nesertifikovane sirovine. U slučaju da postoji raniji rok koji je, primera radi, postavljen gorenavedenim sistemima sertifikacije, taj rok će svakako da se primenjuje na odgovarajuće proizvode.

Lidlova posvećenost se orijentiše prema sledećim smernicama inicijative AFI⁹:

1. Lanci snabdevanja bez krčenja šuma i prenamene kao i emisije usled promene korišćenja zemljišta: Smernica za usklađivanje poslovnih ciljeva, bilansiranja i obelodanjivanja
2. Operativna smernica za krajnje rokove
3. Operativna smernica za praćenje i verifikaciju
4. Operativna smernica za zaštitu prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica
5. Operativna smernica za slobodan, prethodni i informisani pristanak

⁷ ProTerra Foundation: ProTerra Standard V5 and the European Regulation on Deforestation-Free Commodities, 2023.

⁸ Rainforest Alliance: Alat udruženja Rainforest Alliance za promovisanje lanaca snabdevanja bez krčenja šuma, 2024.

⁹ Accountability Framework: Operational Guidance, 2024.

Davanje prioriteta kritičnim sirovinama i izbegavanje krčenja šuma

Aktivno se zalažemo za zabranu krčenja šuma u sopstvenim lancima snabdevanja i u celoj industriji maloprodaje prehrambenih proizvoda. Da bismo to postigli, identifikovali smo sedam visokorizičnih proizvoda kao ključne pokretače za krčenje šuma i prenamenu zemljišta. Pritom smo se vodili prema > [proceni uticaja Evropske komisije](#).

Na osnovu nje, formulisali smo centralne pristupe za izbegavanje krčenja šuma za svaki sektor sirovina.

Pritom smo se, pre svega, usredsredili na seču drveća (npr. za proizvodnju celuloze), uzgoj palminog ulja (ulja palminih koštica), soje, gume, kafe i kakaoa, kao i stvaranje pašnjaka za uzgoj stoke.

U nastavku ćemo da prikazemo kako radimo na sprečavanju krčenja šuma i prenamene drugih prirodnih ekosistema u proizvodnji kritičnih sirovina u okviru naša tri strateška stuba:

Naše kritične sirovine u vezi s krčenjem šuma i prenamenom

Palmino ulje (ulje palminih koštica)

Ova sirovina je sastavni deo mnogih masti, ulja, i margarina, a u obliku derivata palminog ulja i ulja palminih koštica se nalazi i u kozmetici, kao i sredstvima za pranje i čišćenje.

Soja

Usled korišćenja soje za stočnu hranu, ova sirovina se u Lidlovim proizvodima nalazi, pre svega, indirektno, npr. u kobasicama i proizvodima od mesa.

Kakao

Kakao se u Lidlovim proizvodima uglavnom koristi kao sastojak – npr. u tablama čokolade ili kao kakao maslac u kozmetičkim proizvodima.

Kafa

Kafu uglavnom prodajemo direktno u prženom zrnju ili prahu (takođe u kapsulama i kesicama). Isto tako može da bude prisutna i kao sastojak (npr. u sladoledu).

Drvo/celuloza

Lidlov asortiman, između ostalog, uključuje celulozu u pakovanjima, higijenskim proizvodima i drvenom nameštaju.

Prirodna guma

Proizvodi kao što su rukavice za domaćinstvo, otirači ili kupaći kostimi mogu da sadrže prirodnu gumu.

Govedina

Govedinu Lidl prodaje kao samostalan proizvod, npr. kao goveđi file, ali i kao sastavni deo gotovih jela.

Strategija za palmino ulje (ulje palminih koštica)

Palma uljarica je veoma pogodna za učinkovit uzgoj jer za proizvodnju ulja ne zahteva mnogo zemljišta i vode. Poređenja radi: Da bi se dobila ista količina ulja od soje ili kokosa, bilo bi potrebno i do deset puta više površine.¹⁰ Međutim, dobra uzgojna svojstva dovela su do velike globalne potražnje i, kao rezultat toga, do sve većeg broja obradivih površina: Proizvodnja palminog ulja (ulja palminih koštica) je odgovorna za više od osam odsto svetske seče šuma i prenamene ugroženih tropskih ekosistema, pre svega u Indoneziji i Maleziji.¹¹

Sa našim partnerima u lancu snabdevanja saradujemo na stalnom poboljšanju transparentnosti u našim lancima snabdevanja palminim uljem (uljem palminih koštica). U okviru godišnje ankete dobavljača, takozvanog mapiranja dobavljača, proveravamo da li se naši dobavljači pridržavaju specifikacija koje smo definisali u vezi s palminim uljem (uljem palminih koštica) i dokumentujemo napredak. Da bismo to uradili, beležimo tačne količine, status sertifikacije i, gde je moguće, zemlje porekla. To nam daje uvid koje palmino ulje (ulje palminih koštica) ne ispunjava naše zahteve kako bismo ciljano mogli da pristupimo našim snabdevačima. Količine palminog ulja (ulja palminih koštica) utvrđene iz našeg mapiranja dobavljača su objedinjene u opštem izveštaju za Lidl Srbija u zavisnosti od vrste i [> trgovinskog modela](#).

Naš cilj: Od kraja poslovne* 2023. godine nabavljamo palmino ulje (ulje palminih koštica) na održiviji način.

- Do kraja poslovne 2022. godine, palmino ulje (ulje palminih koštica) u prehrambenim i blisko prehrambenim proizvodima biće sertifikovano najmanje prema nivou RSPO standarda „Segregated“.
- Do kraja poslovne 2020. godine, frakcije i derivati palminog ulja u prehrambenim i blisko prehrambenim proizvodima biće sertifikovani najmanje u skladu sa nivoom RSPO standarda „Mass Balance“
- Do kraja poslovne 2023. godine palmino ulje u neprehrambenim proizvodima biće sertifikovano najmanje prema nivou RSPO standarda „Segregated“.
- Do kraja poslovne 2022. godine, frakcije i derivati palminog ulja u neprehrambenim artiklima će biti sertifikovani najmanje prema nivou RSPO standarda „Mass Balance“.

*poslovna godina: 1.3. - 28/29.2.

¹⁰ WWF: 8 Things to know about Palm Oil, 2024.

¹¹ BBC: What is palm oil and why is it thought to be bad?, 2018.

i Naše učešće na Okruglom stolu o održivom palminom ulju

Od 2012. godine, Lidl Štiftung & Co. KG je član okruglog stola [≥ Roundtable on Sustainable Palm Oil \(RSPO\)](#) i od 2023. godine je aktivno uključen u RSPO-ovu radnu grupu za podeljenu odgovornost – Shared Responsibility Working Group. Cilj ove saradnje je ograničavanje negativnog uticaja proizvodnje sirovina na životnu sredinu.

i Naš rad u Forumu o održivom palminom ulju

Lidl Štiftung & Co. KG je član [> Foruma za održivo palmino ulje \(FONAP e. V.\)](#) i pritom zastupa zemlje u kojima posluje, to jeste Nemačku, Austriju i Švajcarsku. Zahvaljujući našem radu u FONAP-u, učestvujemo u projektu malih gazdinstava u Indoneziji i tako podstičemo obuku malih poljoprivrednika u ekološkim aspektima i tehnologijama uzgoja, kao i geolokaciji, aktivnom osmišljavanju alternativnih izvora prihoda za poljoprivredna dobra i osnaživanju žena u ovoj oblasti.

Strategija za soju

Soja je važan izvor biljnih proteina i prevashodno se koristi u ishrani životinja kao što su kokoške. Tako se 80% globalne berbe soje koristi za proizvodnju stočne hrane.¹² Uz porast blagostanja i rast svetske populacije, raste i potrošnja mesa širom sveta, a sa njom i potreba za sojom kao stočnom hranom. Međutim, ukoliko proizvodnja soje nastavi da raste prema sadašnjoj stopi, 16 miliona hektara savane i šest miliona hektara prašume biće u opasnosti od prenamene, što je otprilike pet puta veća površina od cele Švajcarske.¹² Mnoga od ovih ugroženih područja su smeštena u najbogatijim svetskim ekosistemima poput amazonskog basena, regiona Seradu ili atlantske prašume na istočnoj obali Brazila.

Zajedno s dobavljačima i trgovcima na malo radimo na poboljšanju transparentnosti u našim lancima snabdevanja sojom. Da bismo to učinili, godišnje mapiramo indirektnu količinu soje koje ulaze u naše lance snabdevanja za proizvodnju stočne hrane. Takođe obraćamo pažnju na sertifikacije i zemlje porekla soje koja se koristi za proizvodnju stočne hrane. To nam omogućava da prepoznamo gde soja potencijalno predstavlja rizik za održivost kako bismo na to mogli da ukažemo našim dobavljačima (samo za Zapadnu Evropu, stanje: 2023).

Naš primarni cilj je da ojačamo čvrstu sertifikaciju održivosti u oblasti soje, koja pored izbegavanja krčenja šuma i prenamene pokriva i druge veoma relevantne aspekte održivosti (npr. smanjenje primene i izbegavanje pesticida). Zato podržavamo proteinsko partnerstvo Donau Soja i sertifikaciju održivosti prema RTRS-u ili ProTerri, kao i ISCC+.

¹² Svetska fondacija za prirodu: Soja kao stočna hrana [Soy as feed], 2024.

Ako soja nije sertifikovana, odmah zahtevamo od naših lanaca snabdevanja mesom da kao stočnu hranu nabavljaju samo soju za čiju se proizvodnju ne krče šume. To možemo, primera radi, da proverimo > [ZDC metodologijom](#) nevladine organizacije > [Earthworm Foundation](#) ili > [ProTerra MRV rešenjem](#). Od 2028. godine - ili ranije ako tržišna situacija to dozvoli – samo ovi pouzdani dokazi će se koristiti za koristiti za ispunjavanje zahteva za 100% soju bez krčenja šuma u hrani za životinje. Ako soja iz ovih sistema ne bude dostupna na tržištu, naši dobavljači moraju da postave sopstvena M&V rešenja u skladu s inicijativom > [Accountability Framework Initiative](#).

Za direktnu primenu soje kao sastojka u našim proizvodima za zamenu za meso, mleko ili jogurt, Lidl će do kraja poslovne 2024. godine da nabavlja samo soju iz Evrope da bi tako zaštitio prašume u Južnoj Americi i jugoistočnoj Aziji. Za zamene za meso ili kobasice, kao i za napitke sa sojom, do kraja poslovne 2025. godine zahtevamo obaveznu sertifikaciju prema standardima Donau Soja / Europe Soy (poželjno), ProTerra, ISCC+, RTRS ili Bio uz potvrdu o evropskom poreklu. Dodatnom sertifikacijom obezbeđujemo kontrolu i procenu procesa proizvodnje soje prema ekološkim kriterijumima.

Lidl Srbija ima nacionalni cilj prema kome nastojimo da 100% soje korišćene za prehranu koka nosilja mora biti sertifikovano Dunau Soja sertifikatom.

i Saradnja za održiviju soju

Lidl Stiftung & Co. KG je član okruglog stola > [Roundtable of Responsible Soy \(RTRS\)](#) i zahvaljujući tome ima priliku da pozitivno utiče na organizaciju i reviziju RTRS standarda.

Pored toga, kao član upravnog odbora > [Donau Soja](#) podržava odgovorno gajenje soje u Evropi. Time podstičemo povećanje tržišnog udela održivo uzgojene soje i širimo upotrebu evropske soje u našim lancima snabdevanja. U isto vreme smo u mogućnosti da na učinkovit način odgovorimo na društvene, ekološke i ekonomske izazove koji se tiču proizvodnje i upotrebe soje.

Podržavamo inicijative poput > [Responsible Commodities Facility \(RCF\)](#) u važnim ekosistemima kao što je Seradu u Brazilu, stvaranjem finansijskih podsticaja za proizvodnju soje bez krčenja šuma i prenamene neposredno s poljoprivrednicima, čime štitimo biološku raznovrsnost u okruženju njihovih gazdinstava. Pored zaštite šuma, shvatamo da postoji hitna potreba za zaštitu i drugih ekosistema, kao što je, primera radi, takozvana > [Ostala pošumljena zemljišta](#).

Uz to smo 2024. godine zajedno sa trgovcima sojom i nevladinom organizacijom > [Earthworm Foundation](#) pokrenuli pilot projekat za isporuku soje bez krčenja brazilskih šuma u Nemačku i Veliku Britaniju. Pritom je soja bez krčenja šuma proverena prema > [ZDC metodologiji](#). Tako obezbeđujemo da soja koja je uvezena na ovaj način ne dolazi iz ekosistema koji su iskrčeni ili prenamenjeni posle 1. januara 2020. godine.

Strategija za kakao

Uzgoj kakaoa je usled velike svetske potražnje takođe jedan od glavnih uzroka za seču šuma i gubitak prirodnih staništa: Zapadna Afrika proizvodi 75% svetskog kakaoa, a najveći proizvođači su Obala Slonovače i Gana. Ove dve zemlje su izgubile veći deo svojih šumskih oblasti u poslednjih šezdeset godina – oko 94% odnosno 80%¹³, sa oko jednom trećinom iskrčenih šuma samo za uzgoj kakaoa. Godine 2018. te dve zemlje su takođe imale najveći skok gubitka primarnih šuma u poređenju sa svim tropskim zemljama.¹⁴ U 2020. godini je nestalo dodatnih 47.000 hektara šuma u oblastima za uzgoj kakaoa u Obali Slonovače.¹⁵

U saradnji s našim partnerima u lancu snabdevanja, posvećeni smo poboljšanju transparentnosti naših lanaca snabdevanja kakaoom. Zahtevamo informacije o zemlji porekla, statusu sertifikacije i količinama proizvoda u našim sistemima dobavljača za svaki proizvod.

Od kraja poslovne 2022. godine, svi proizvodi koji sadrže kakao su sertifikovani prema standardima Fairtrade, Rainforest Alliance ili Bio. Od 2023. godine, isto tako prodajemo isključivo table čokolade sa najmanje jednim od tih sertifikata.

i Naše članstvo u Forumu o održivom kakaou

Naše članstvo u inicijativi s više zainteresovanih strana > [Nemačka inicijativa za održivi kakao](#) (German Initiative on Sustainable Cocoa – GISCO) nam pruža uvid u tržište i omogućava saradnju sa drugim učesnicima u lancu snabdevanja. Zajedno želimo da poboljšamo uslove života uzgajivača kakaoa i njihovih porodica, da očuvamo prirodne resurse i da povećamo uzgoj i poboljšamo marketing kakaoa sertifikovanog prema standardima održivosti. Inicijativom smo se obavezali na dvanaest specifičnih ciljeva koji su namenjeni očuvanju prirodnih resursa i zaštiti biološke raznovrsnosti u zemljama u kojima se uzgaja kakao. Među njima je, primera radi, cilj okončanja krčenja šuma radi proizvodnje kakaoa i doprinos očuvanju šuma, biološkoj raznovrsnosti i ponovnom pošumljavanju. Lidl Nemačka je 2024. godine preuzela reprezentativno članstvo.

¹³ WWF: Cocoa, 2024.

¹⁴ World Resources Institute: The World Lost a Belgium-sized Area of Primary Rainforests Last Year, 2019.

¹⁵ Reuters: Ivory Coast lost 47,000 hectares of forest to cocoa production in 2020, environmental group says, 2019.

Strategija za kafu

Kafa je jedno od najvažnijih trgovinskih dobara u mnogim zemljama u razvoju, posebno u Brazilu, Kolumbiji, Vijetnamu i Indoneziji. U tim zemljama mali poljoprivrednici, pre svega, uzgajaju biljke kafe. Uzgoj kafe predstavlja visok rizik od krčenja šuma, budući da klimatske promene uzrokuju seljenje oblasti za uzgoj kafe u sve više planinske predele, ali isto tako i seču šuma.¹⁶

Tokom protekle dve decenije, oko 130.000 hektara šuma je svake godine nestalo zbog uzgoja kafe, čime se prema procenama proizvode emisije do 45 miliona tona CO₂ godišnje.¹⁷ Pored toga, uveliko se gubi biološka raznovrsnost i dolazi do degradacije prirodnih staništa.

Zajedno s dobavljačima i trgovcima na malo nastavljamo da radimo na poboljšanju transparentnosti naših lanaca snabdevanja kafom. Početkom 2024. godine smo započeli projekat sa jednim od glavnih dobavljača u Peruu da bismo uzgoj kafe malih poljoprivrednika učinili transparentnijim i usaglašenim s EUDR-om.

Kapsule kafe i instant kafa moraju da budu u potpunosti sertifikovani prema standardima Fairtrade, Rainforest Alliance ili standardu Bio od kraja poslovne 2023. godine, a kesice kafe i napici od kafe do kraja poslovne 2024. godine.

Poslovni partneri Lidlovih robnih marki uglavnom nabavljaju zelenu kafu s plantaža u Centralnoj i Južnoj Americi i Vijetnamu. U okviru sistema sertifikacije koji pretežno funkcionišu sa trgovinskim modelima „Segregation” ili „Identity Preserved”, možemo da obezbedimo sledivost do zemlje porekla. Mešavine kafe i njihovo poreklo mogu da odstupaju u zavisnosti od sezone i kvaliteta berbe.

Za nesertifikovane proizvode, proizvodnja naše zelene kafe mora dokazano da bude bez krčenja šuma. Proizvođači kafe dokazuju takvu proizvodnju putem pouzdanih [> sistema praćenja i verifikacije \(M&V\)](#), kojima moraju da se zadovolje minimalni standardi prema operativnoj smernici [> AFi Operational Guidance for Monitoring and Verification](#). To nam daje sigurnost u pogledu sledivosti kafe i zaštite od krčenja šuma na mestu porekla.

¹⁶ Institut Zidvind: Uz kafu – lanac vrednosti kafe, 2020.

¹⁷ Ethos Agriculture: Coffee Barometer, 2023.

i Naša posvećenost lancima snabdevanja kafom bez krčenja šuma

Od 2024. godine, Lidl saraduje sa jednim od najvećih dobavljača kafe i proizvođačem specijalnih kafa u Peruu kako lanci snabdevanja, kojima dominiraju mali uzgajivači kafom, ne bi uzrokovali krčenje šuma. EUDR je veoma izazovan za male uzgajivače u slabo razvijenim regionima: oni moraju da prikupljaju i prosleđuju podatke, prilagođavaju svoju logistiku i treba da budu upoznati s evropskim zahtevima. Ovim projektom nameravamo da zatvorimo te praznine i da omogućimo malim uzgajivačima kafe da i ubuduće nastave da učestvuju na evropskom tržištu.

Strategija za drvo i celulozu

Celuloza je fleksibilna i prilagodljiva sirovina koja se koristi, na primer, u odeći i proizvodima od celuloze ili papira. Svake godine se poseče oko 70 miliona stabala za proizvodnju celuloznih vlakana na bazi drveta. Taj broj bi mogao da se udvostruči u narednih 20 godina.¹⁸ Pored toga, u našim prodavnicama prodajemo proizvode od drveta poput, primera radi, drvenih igraćaka, alata i nameštaja.

Postavili smo sebi cilj da poboljšamo transparentnost naših lanaca snabdevanja drvetom i celulozom uzimajući u obzir naše kupce. Na pakovanjima naših proizvoda od drvenog uglja navodimo odakle potiče korišteno drvo.

Proizvodi obuhvaćeni našim ciljem održivosti drveta i celuloze se kreću od papira za kopiranje i salveta do drvenih igraćaka, drvenog nameštaja i drvenog uglja. Pored toga, naš asortiman uključuje čak i odeću od drvenih vlakana (viskoze).

Do kraja poslovne 2024. godine, svi proizvodi od drveta koji se prodaju u Lidlu Srbija, biće u potpunosti sertifikovani ili reciklirani. Isto važi za pakovanja od drveta odnosno celuloze. Prednost dajemo primeni recikliranog materijala. Ako je moguće, nova drvena vlakna (tzv. sveža vlakna) moraju da budu iz izvora sa FSC® sertifikatom ili alternativno iz izvora sa PEFC sertifikatom.

Uz FSC® ili PEFC sertifikat naših proizvoda od svežih vlakana, istom merom se zalažemo za društvene i ekološke, ali i za ekonomske aspekte. Kriterijumi FSC® šumskog standarda uključuju zaštitu autohtonog stanovništva, zabranu seče šuma, očuvanje biološke raznovrsnosti u šumama sa visokom prirodnom vrednošću i zabranu genetski modifikovanih organizama. Primenjujemo različite FSC® ili PEFC oznake u zavisnosti od udela sertifikovane celuloze ili recikliranog sadržaja u proizvodu.

Takođe smo sebi postavili cilj da do kraja poslovne 2025. godine pretvorimo najmanje 15% naših proizvoda od kuhinjskog i higijenskog papira u fiksnom spisku u reciklirani materijal (uključujući hibridni papir). Pored toga, od 2022. godine na pakovanjima naših proizvoda od drvenog uglja navodimo zemlju porekla i vrstu drveta.

Od kraja poslovne 2020. godine takođe nabavljamo viskozu na dokazano održiviji način putem sertifikata EcoVero ili LIVACECO.

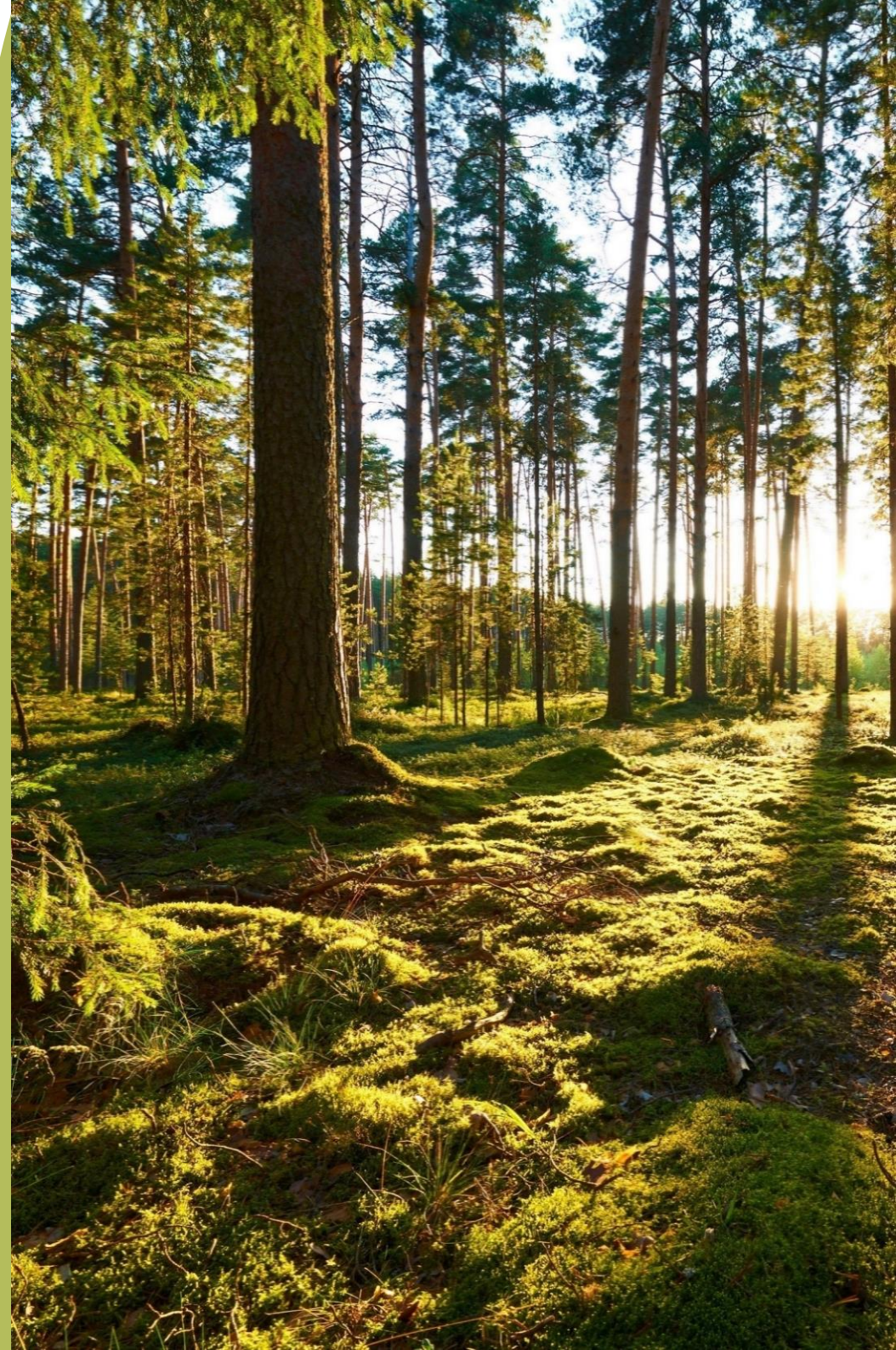
²¹ Fibre2Fashion: Fashionable fabrics leading to deforestation, 2014.

Očuvanje prirodnog resursa drveta je najbolji način zaštite šuma i daje važan doprinos zaštiti klime. Zbog toga je pažljivo korišćenje drveta, celuloze i papira naš glavni prioritet u proizvodima i pakovanjima naših sopstvenih robnih marki. Gde je to moguće, reciklirani materijal koristimo i za proizvodnju celuloze/papira/hartije, čime u značajnoj meri štedimo resurse. Međutim, kada se odlučimo da koristimo reciklirani materijal, moramo da uzmemo u obzir sve zahteve za stabilnost i štampanu sliku.

i Naše članstvo u inicijativi FSC®

Lidl Stiftung & Co. KG je član saveta > [Forest Stewardship Council \(FSC®\)](#) u [Nemačkoj](#). Članstvo u organizaciji sa više zainteresovanih strana FSC® nam omogućava saradnju sa drugim akterima u lancu snabdevanja drvetom. Od ovog dijaloga imamo koristi i saradujemo sa ostalim članovima ka postizanju održivog šumarstva.

Strategija za prirodnu gumu

Prirodna guma je važan elastičan i oblikujući prirodni materijal koji koristimo u Lidlovim proizvodima. Ponekad se koristi u prehrambenim proizvodima poput žvakaćih guma, ali se prevashodno koristi u nejestivim proizvodima kao što su gumene rukavice ili kupaći kostimi.

Drvo kaučuka izvorno dolazi iz Južne Amerike i biljka je mlečika čije se mleko uzima iz živog stabla, a zatim prerađuje u proizvode.¹⁹ Do 30 miliona ljudi u potpunosti ili delimično zavisi od uzgoja prirodne gume koja se uglavnom uzgaja na malim gazdinstvima u Aziji.²⁰ Prirodna guma se pretežno uzgaja kao monokultura za koju je često neophodno krčenje prirodnih tropskih šuma.²¹ Kina uvozi većinu prirodne gume, a za njom slede EU i Indija.²⁰

Radimo na poboljšanju transparentnosti naših lanaca snabdevanja prirodnom gumom. S tim u vidu smo u direktnom kontaktu s našim dobavljačima u vezi sa njihovim proizvodima i poreklu sirovina.

Do kraja poslovne 2024. godine nabavljaćemo naše najvažnije proizvode sa sadržajem prirodne gume iz održive proizvodnje bez krčenja šuma. To znači da ćemo najmanje 50% rukavica za domaćinstvo da kupujemo iz izvora sa FSC® ili PEFC sertifikatom. Ovaj cilj planiramo da povećamo na 75% do kraja poslovne 2027. godine.

U slučajevima kada prirodna guma nije sertifikovana, od 2025. godine moraćemo M&V rešenjima da dokažemo da je uzgajana bez krčenja šuma. Ova rešenja moraju biti procenjena kao dobra od strane > [Global Platform for Sustainable Natural Rubber \(GPSNR\)](#), WWFa, FSC® odnosno udruženja Rainforest Alliance ili dokazano utvrđena prema operativnoj smernici > [AFi Operational Guidance for Monitoring and Verification](#).

Razmenjujemo ideje s organizacijama kao što su FSC®, Rainforest Alliance, GPSNR i AFi o tome kako ćemo uz sve veći udeo sertifikovanog materijala moći da primenimo i poboljšamo pouzdana i jaka M&V rešenja za prirodnu gumu bez krčenja šuma.

¹⁹ Pflanzenforschung.de: Drvo kaučuka, 2024.

²⁰ European Tyre & Rubber Manufacturers' Association: Natural rubber, 2024.

²¹ Svetska fondacija za prirodu: Prirodna guma, 2024.

Strategija za govedinu

Govedina se često proizvodi unutar najvažnijih svjetskih ekosistema: tako se pašnjaci za stoku nalaze u brazilskoj Amazoniji, u savanama južne Afrike i na velikim ravnicama Severne Amerike.

Neprekidni rast svetske populacije, kao i porast primanja na globalnom jugu dovode do eksponencijalnog porasta potražnje za govedinom. Proizvodnja govedine je već sada odgovorna za 25% svjetskih emisija iz eksploatacije zemljišta, promene eksploatacije zemljišta i šumarstva, uključujući prenamenu brazilске amazonske prašume.²²

Lidl Srbija ne nabavlja proizvode od govedine iz Brazila ili Južne Amerike zbog visokog rizika od prenamene šuma u pašnjake.

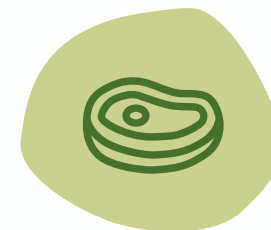
Imamo samo nekoliko specifičnih južnoameričkih proizvoda od govedine u asortimanu.

Za govedinu iz ovih visokorizičnih regiona, od 2025. godine zahtevamo dokazano poreklo bez krčenja šuma i prenamene kroz čvrsta > [M&V rešenja](#) koja priznaje okrugli sto > [Global Roundtable on Sustainable Beef \(GRSB\)](#) ili koja su strukturisana prema inicijativi > [Accountability Framework Initiative](#). I ovde je krajnji rok nakon kojeg na lokaciji više ne smeju da se krče šume radi proizvodnje sirovina 2020. godina.

M&V rešenja za govedinu obezbeđuju poreklo bez krčenja šuma i uzimanje u obzir prava za eksploataciju zemljišta. To potvrđuju treće strane u pouzdanom informacionom postupku.

i Naše članstvo u Globalnom okruglom stolu o održivoj govedini

Lidl Stiftung & Co. KG je od 2023. godine član okruglog stola > [Global Roundtable on Sustainable Beef](#). Aktivno smo uključeni u GRSB-u da bismo promovisali dobra M&V rešenja za govedinu iz Južne Amerike, kao i druge važne aspekte održivosti pored izbegavanja krčenja šuma.

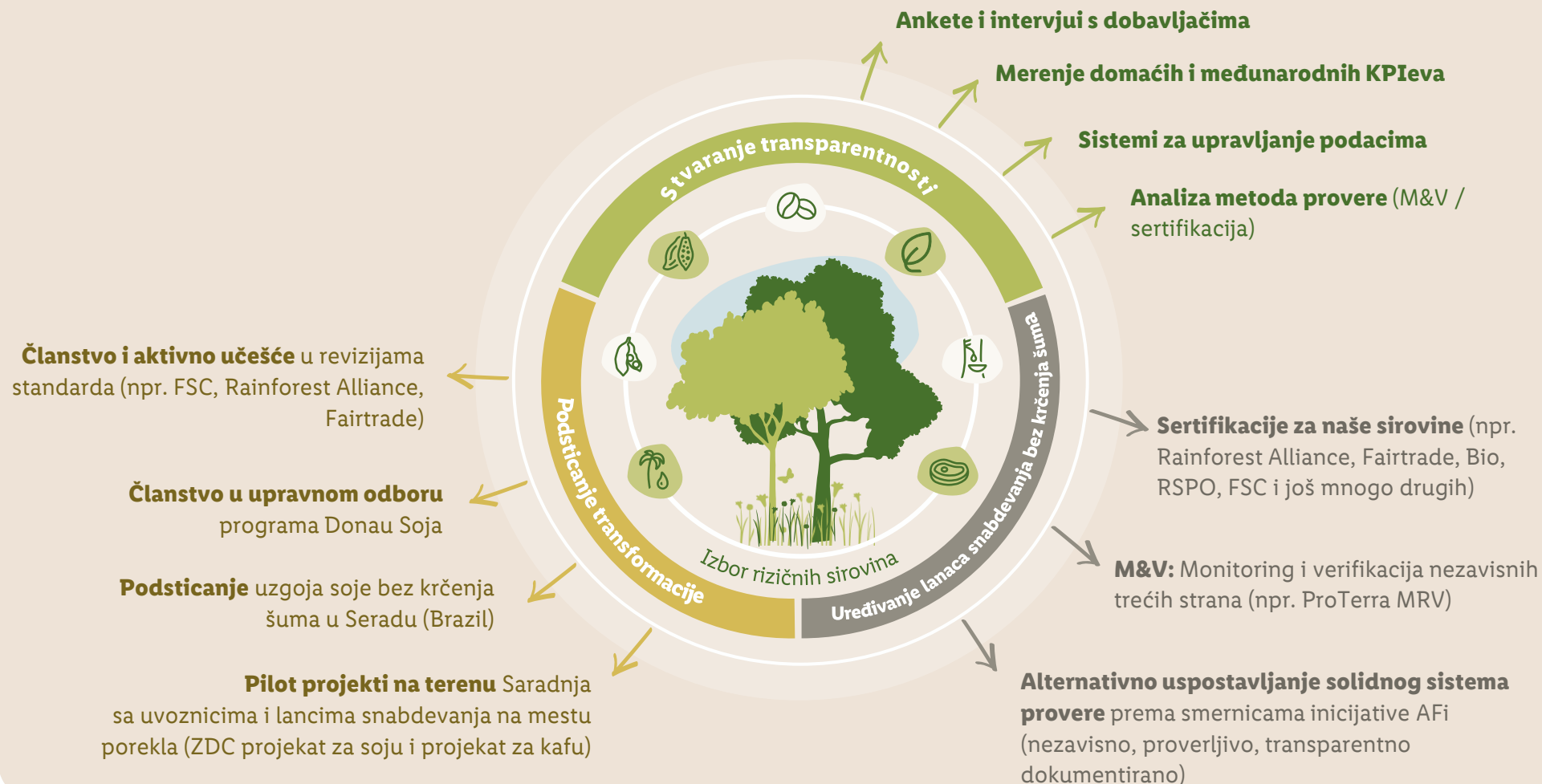

²² WWF: Beef. Overview, 2024.

Naša posvećenost šumama i ekosistemima

Sistemska zaštita šuma

S ovim paketima mera su naši lanci snabdevanja oslobođeni od krčenja šuma

Naše ostale **aktivnosti**

Dijalog sa svim uključenim stranama

Lidl saraduje sa predstavnicima prehrambene industrije, neprofitnim organizacijama i stručnjacima, kao i sa lokalnim stanovništvom. Održiva proizvodnja sirovina bez krčenja šuma i bez konverzije zahteva uključivanje i podršku lokalnog stanovništva i posebno autohtonih naroda.

Ne samo da ove grupe najviše zavise od poljoprivrednih sirovina, već su i među našim najvećim saveznicima kada je u pitanju borba protiv krčenja šuma. Izveštaj koji je objavio > [World Resources Institute \(WRI\)](#) pokazuje da su šume u oblastima u kojima autohtoni narodi imaju zakonska prava na zemljište izloženi mnogo manjem riziku od krčenja šuma.²³ U partnerstvu sa relevantnim zainteresovanim stranama, cilj nam je da se holistički i efikasno pozabavimo ovim problemom. uzroci i sistemski uslovi koji olakšavaju krčenje šuma i uništavanje prirodnih ekosistema.

Potrebne su direktne mere za suzbijanje tekućeg krčenja šuma i uništavanja. Međutim, Lidl neće moći samostalno da se uhvati u koštac sa složenim odnosima koji uzrokuju i olakšavaju krčenje šuma. Stoga ćemo ići dalje od aktivnosti u našim sopstvenim lancima snabdevanja opisanih ovde, radeći na promovisanju inicijativa za specifične sirovine, sistema sertifikacije i standarda.

Lidl i njegovi partneri su aktivni u oblastima zaštite životne sredine, pošumljavanja i upravljanja u cilju sistematske borbe protiv krčenja i konverzije šuma. Blisko saradujući sa svim zainteresovanim stranama, naš cilj je da obezbedimo da lanci snabdevanja budu bez krčenja šuma i konverzije.

Mere dobrog upravljanja na globalnom, nacionalnom i regionalnom nivou su jedini način da se zaustavi krčenje šuma naše planete. Lidl će stoga koristiti svoje veze sa nacionalnim i regionalnim vladama, kao i međunarodnim nevladinim organizacijama u onim zemljama i regionima koji su trenutno žarišta krčenja šuma.

Ako privatni i javni akteri rade zajedno, možemo obuzdati krčenje šuma i obnoviti degradirane šume. Smatramo da je Uredba EU o krčenju šuma, koja je stupila na snagu 29. juna 2023. godine, važan korak u pravom smeru i veliki podsticaj za transformaciju visokorizičnih lanaca snabdevanja.

²³ World Resources Institute: 5 Maps Show How Important Indigenous Peoples and Local Communities Are to the Environment, 2017.

Rečnik

Rečnik

Accountability Framework initiative (AFi)	Inicijativa Accountability Framework Initiative (AFi) je program saradnje za zaštitu šuma, drugih prirodnih ekosistema i ljudskih prava tako što etičku proizvodnju za trgovinu čini standardom. Da bi se postigla ova kritična promena, inicijativom AFi se podstiče i podržava primena okvira za odgovornost, to jeste detaljnog plana za postavljanje ciljeva, sprovođenje radnji i izveštavanje o napretku ka etičkim lancima snabdevanja. Inicijativu predvodi AFi koalicija, grupa organizacija za zaštitu životne sredine ljudskih prava iz celog sveta, koje su razvile okvir odgovornosti i koje se zalažu za pozitivan uticaj u poljoprivredi i šumarstvu. ²⁴
AFi Operational Guidance for Monitoring and Verification	Ova smernica uključuje standarde i dobre prakse za praćenje i verifikaciju (M&V) u vezi s posvećenošću kompanija temama unutar opsega okvira za odgovornost. Fokus su joj ekološke i društvene posledice povezane s nabavljanjem i preradom sirovina. Opšta smernica se primenjuje na različite sirovine i kontekste i može da se prilagoditi razvoju odnosno usvajanju M&V sistema, alata i procesa specifičnih za kontekst. ²⁵
Donau Soja	Donau Soja je evropska neprofitna organizacija s više zainteresovanih strana koja učestvuje u transformaciji evropskog snabdevanja proteinima i posebno je posvećena proizvodnji soje bez genetski modifikovanih organizama. ²⁶
Earthworm Foundation	Fondacija Earthworm je neprofitna organizacija koja sa svojim članovima i partnerima radi na tome da lanci vrednosti postanu pokretač prosperiteta za zajednice i ekosisteme. Fondacija Earthworm pomaže da se definišu smernice kojima se određuje šta preduzeće želi od svojih proizvoda, podržava transparentnost, sledljivost, upravljanje žalbama, praćenje i verifikaciju, kao i rad s dobavljačima i bolju praksu sve do kritičnih regiona izvora. ²⁷

Krčenje šuma	Gubitak prirodne šume usled prenamene u poljoprivrednu ili drugu primenu šumskog zemljišta; prenamene u plantažnu šumu ili njena teška i dugotrajna degradacija. Ova definicija se odnosi na obaveze lanaca snabdevanja bez krčenja šuma, kojom se u osnovi odražava sprečavanje prenamene prirodnih šuma. Teška degradacija (scenario iii u definiciji) predstavlja krčenje šuma ili gubitak pokrivenosti drvećem čak iako zemljište neće naknadno da se koristi kao šuma. Gubitak prirodne šume, koji odgovara ovoj definiciji, se smatra krčenjem šuma, nezavisno od toga da li je ono zakonito. AFi definicija krčenja šuma se odnosi na „bruto seču” prirodne šume, pri čemu se „bruto” razume kao „ukupno; zbirno; bez odbačka za ponovno pošumljavanje ili druge vrste izjednačavanja”. ²⁸
Uredba Evropske unije o krčenju šuma (EUDR)	Uredba EUDR je stupila na snagu 29. juna 2023. godine. Cilj ovog zakona je borba protiv krčenja šuma zarad proizvodnje sirovina. EUDR uključuje sirovine poput palminog ulja, soje, govedine, kakaoa, kafe, gume i drveta, ali i razne proizvode napravljene od ovih sirovina, kao što su table čokolade, papir za štampanje ili kapsule za kafu. Jedan aspekt Uredbe je da se obezbedi geolokacija nabavljanja sirovina na mestu porekla u okviru celog evropskog lanca snabdevanja za preradu sirovina da bi se putem satelitskih snimaka proverilo da li je došlo do krčenja šuma nakon krajnjeg datuma, 31. decembra 2020. godine. ²⁹

²⁴ Accountability Framework: Home, 2024.

²⁵ Accountability Framework: Operational Guidance on Monitoring and Verification, 2024.

²⁶ Donau Soja: O nama, 2024.

²⁷ Earthworm: About us, 2024.

²⁸ Accountability Framework: Forest, 2024.

²⁹ EUR-Lex: Borba protiv krčenja i degradacije šuma, 2023.

Rečnik

Fairtrade Fairtrade se zalaže za bolje radne i životne uslove malih zemljoposjednika i zaposlenih u zemljama globalnog juga. Fairtrade objedinjuje stabilne minimalne cene u kombinaciji s Fairtrade premijom za projekte zajednice, regulisane uslove rada i promovisanje ekološki prihvatljivog uzgoja. Godine 1997, organizacije za razvojnu pomoć iz različitih zemalja su se udružile u krovnu organizaciju FLO (danas: Fairtrade International) i povezale svoje individualne standarde u jedan jedinstveni standard. Godine 2002, pokrenuta je njihova zajednička oznaka Fairtrade. To je potkrepljeno opštim standardima (za organizacije malih zemljoposjednika, plantaže ili ugovorni uzgoj), standardima za proizvode kojima se propisuju specifični proizvodi, kao i standardom prodavaca (Trader Standard) koji sadrži propise za prodavce i proizvođače (uključujući propise o načinima plaćanja ili mešovitim proizvodima).³⁰

Forest Stewardship Council (FSC) Savet FSC® je osnovan 1993. godine i od tada predstavlja nezavisnu organizaciju koja promoviše ekološko, društveno korisno i ekonomski isplativo upravljanje šumama. Time se oznakom FSC® identifikuju proizvodi od drveta i hartije koji zadovoljavaju kriterijume poput zaštite autohtonih grupa, očuvanja biološke raznovrsnosti i šuma visoke zaštitne vrednosti ili pak zabrane genetski modifikovanih organizama. FSC® označava proizvode različitim oznakama u zavisnosti od udela sertifikovane celuloze u proizvodu ili količine korišćenog recikliranog materijala.³¹

*FSC® N001585

Forum o održivom kakaou Savezna vlada koju predstavljaju Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) i Savezno ministarstvo hrane i poljoprivrede (BMEL), nemačka konditorska industrija, nemačka trgovina prehrambenim proizvodima i civilno društvo udružili su svoje snage u Forum Nachhaltiger Kakao e.V. (Forum o održivom kakaou). Zajedno kao takozvana inicijativa više zainteresovanih strana slede cilj poboljšanja uslova života uzgajivača kakaoa i njihovih porodica, očuvanja i zaštite prirodnih resursa i biološke raznovrsnosti u zemljama u kojima se proizvodi kakaou, kao i povećanja uzgoja i poboljšanja prodaje kakaou sertifikovanog prema standardima održivosti. Članovi foruma su posvećeni bliskoj saradnji s vladama zemalja u kojima se proizvodi kakaou.³²

Forum o održivom palminom ulju (FONAP) Forum o održivom palminom ulju (FONAP) je partnerstvo više igrača (MAP), koje se sastoji od preko pedeset preduzeća, udruženja, nevladinih organizacija, nemačkog Saveznog ministarstva hrane i poljoprivrede (BMEL) i nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Sekretarijat foruma FONAP se nalazi u sklopu nemačkog društva Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Cilj foruma FONAP e.V. je podsticaj održivih lanaca snabdevanja poljoprivrednim proizvodima s fokusom na palmino ulje. Od svog osnivanja 2015. godine, FONAP je posvećen održivijem uzgoju palminog ulja u zemljama njegovog porekla. Pritom je važno da se poveća kupovina sertifikovanog održivog palminog ulja u prehrambenim proizvodima, stočnoj hrani i hemijskim proizvodima, ali i uzimanje u obzir i poštovanje ljudskih prava duž celog lanca snabdevanja.³³

Global Platform for Sustainable Natural Rubber (GPSNR) GPSNR je globalna organizacija s više zainteresovanih strana, čiji volonterski članovi imaju za cilj da podstaknu poboljšanja socioekonomskih i ekoloških performansi u lancu snabdevanja prirodnom gumom.³⁴

³⁰ Fairtrade: Was ist Fairtrade?, 2024.

³¹ FSC: Forest Stewardship Council, 2023.

³² Forum o održivom kakaou: O nama, 2024.

³³ Forum o održivom palminom ulju: Prikaz FONAP-a, 2024.

³⁴ GPSNR: About GPSNR, 2024.

Rečnik

Global Roundtable on Sustainable Beef (GRSB) Inicijativa GRSB ima za cilj da promoviše, podrži i komunicira kontinuirano poboljšanje održivosti u globalnom lancu vrednosti govedine kroz vođstvo, nauku, posvećenost više zainteresovanih strana i saradnju. Članovi inicijative GRSB su organizacije, okrugli stolovi i pojedinci iz više od 24 zemlje. Inicijativa je osnovana 2012. godine i izrasla je iz Globalne konferencije o održivoj govedini održane u Denveru, u Sjedinjenim Američkim Državama, 2010. godine.³⁵

Trgovinski modeli Prilikom nabavke sertifikovanih sirovina poput soje, kakaoa ili palminog ulja, pravimo razliku između nekoliko trgovinskih modela koji se zasnivaju na različitim zahtevima za praćenje sirovine i njenu upotrebu u krajnjem proizvodu. Sertifikovana sirovina koja nije ili je samo delimično sadržana u krajnjem proizvodu:

Book & Claim: bez sledljivosti

Bilans mase / Mass Balance: bez sledljivosti jer se nesertifikovana sirovina meša sa sertifikovanom sirovinom uz proveru udela sertifikovane robe

Sertifikovana sirovina koja je fizički sadržana u krajnjem proizvodu:

Segregation: sledljivost so sertifikovane zajednice uzgajivača

Identity Preserved: sledljivost do pojedinačnih sertifikovanih uzgajivača.³⁶

High Carbon Stock (HCS; velik sadržaj ugljen-dioksida) Količina ugljen-dioksida i prisutnost biološke raznovrsnosti u određenom području zavisi od vrste pokrivenosti vegetacijom. HCS pristupom pomoću satelitskih podataka i merenja kopnene površine se pravi razlika između šest različitih klasa. Tih šest klasa su sledeće: šuma velike gustine, šuma srednje gustine, šuma male gustine, mlade šume koje se podmlađuju, žbunje i prokrčeno/slobodno zemljište. Prve četiri klase se smatraju potencijalnim šumama s velikim sadržajem ugljen-dioksida.³⁷

High conservation value (HCV; visoka vrednost očuvanja) HCV je naziv za savet za upravljanje šumama Forest Stewardship Council, kojim se opisuju šume koje imaju veliku vrednost zaštite prirode. Za veliku vrednost očuvanja mora da bude ostvarena jedna od sledećih vrednosti:

HCV 1 – raznovrsnost vrsta: Ovde je reč o koncentracijama biološke raznovrsnosti koja uključuje i retke, osetljive i ugrožene vrste. One su relevantne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.

HCV 2 – ekosistemi i mozaici na nivou krajolika:

Zdravi šumski krajolici i veliki krajolici ekosistemi i mozaici ekosistema koji su od značaja na globalnom i nacionalnom nivou, kao i aktivne populacije unutar preovladavajuće većine prirodnih vrsta u prirodnoj rasprostranjenosti i gustini;

HCV 3 – ekosistemi i staništa: Tu spadaju retki, osetljivi i ugroženi ekosistemi, životni prostori ili oaze.³⁸

Sistemi praćenja i verifikacije (M&V) Sistemi praćenja i verifikacije su strategije protiv krčenja šuma, prenamene i kršenja ljudskih prava u lancima snabdevanja. Praćenjem se smatra kontinuirano prikupljanje podataka za procenu i dokumentovanje napretka, učinka i usaglašenosti. Sistemi praćenja omogućavaju preduzećima upravljanje i praćenje uspešnosti svojih poslovnih aktivnosti i lanaca snabdevanja s obzirom na sopstvene ciljeve i druge tržišne, pravne ili regulatorne obaveze. Verifikacija je važna za procenu i demonstriranje usaglašenosti i učinka u smislu slobode od krčenja šuma, slobode od prenamene i poštovanja ljudskih prava. Ovaj proces služi za proveru valjanosti rezultata praćenja kako bi moglo da se veruje tim informacijama. Verifikacija bi trebalo da se sprovede kroz nezavisan i transparentan eksterni proces.³⁹

Other Wooded Lands Other Wooded Lands su područja s drvećem višim od pet metara i stepenom prekrivenosti od 5% do 10% ili sa stepenom prekrivenosti većim od 10% kada su uključena manja stabla, žbunje i grmljiko bilje.⁴⁰

³⁵ GRSB: Who we are, 2024.

³⁶ Forum o održivom palminom ulju: Sertifikacija palminog ulja, 2024.

³⁷ High Carbon Stock Approach: What is the High Carbon Stock Approach?, 2024.

³⁸ HCV Resource Network: Common Guidance for the Identification of High Conservation Values, 2017.

³⁹ Accountability Framework: Monitoring and Verification, 2023.

⁴⁰ The Forest Resources Assessment Programme: 2.3 Other wooded land, 2024.

Rečnik

Derivati palminog ulja	Takozvani derivati mogu da se dobiju od palminog ulja ili ulja palmiranih koštica kroz složene procese hemijske konverzije. Koriste se kao tenzidi ili emulgatori, primera radi, u kozmetici i proizvodima za čišćenje. Emulgatori omogućavaju mešanje dve tečnosti koje inače ne mogu da se mešaju poput ulja i vode. Tenzidi su aktivne supstance za pranje. ⁴¹
Planetarna zdrava ishrana	Komisija EAT Lancet je 2019. godine s programom Planetarne zdrave ishrane (Planetary Health Diet – PHD) obezbedila naučnu osnovu za globalnu promenu u ishrani. Program je nastao je pod vođstvom prof. Johana Rokstrema, a razvilo ga je 37 naučnika iz 16 zemalja iz oblasti ishrane, zdravlja, održivosti, poljoprivrede i politike. Na osnovu istraživanja, kada bi svi sledili smernice uravnotežene ishrane zasnovane na konzumiranju biljaka, oko 10 milijardi ljudi bi moglo da se hrani zdravo do 2050. godine bez preopterećenja planete. ⁴²
Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes (PEFC)	PEFC je najveći nezavisni sistem sertifikacije za održivo šumarstvo na svetu. Proizvodi od drveta i papira s PEFC pečatom dokazano potiču iz ekološki, ekonomski i društveno održivog upravljanja šumama. ⁴³
ProTerra MRV rešenje	ProTerra MRV standardom se obezbeđuje sistematski pristup proceni i proveru obaveza dužne pažnje organizacije i podržava izveštavanje o dubinskoj proceni lanca snabdevanja i aspekte bez krčenja šuma. Zasniva se na proveru usaglašenosti sistema upravljanja preduzeća sa zahtevima održivosti u lancu snabdevanja putem revizija nezavisnih trećih strana. Privredni subjekti koji su provereni prema ovom standardu su se obavezali na razvoj ekonomski i ekološki održivog i društveno odgovornog lanca snabdevanja. ⁴⁴

Rainforest Alliance (RA)	Udruženje Rainforest Alliance (RA) je osnovano 1987. kako bi se bavilo očuvanjem biološke raznovrsnosti i promovisanjem ekološki održivih i društveno pravednih poljoprivrednih i šumarskih praksi u više od 60 zemalja širom sveta. Udruženje dodeljuje potrošačku oznaku žabe u zelenoj boji, koja se zasniva na standardu „Rainforest Alliance Sustainable Agriculture Standard”. Ovaj standard obuhvata kriterijume vezane za ljudska prava kao što su pristup obrazovanju ili zabrana dečjeg rada, ali i ekološke zahteve poput zaštite vodenih tela i biološke raznovrsnosti. Udruženje Rainforest Alliance se 2018. spojilo sa programom sertifikacije UTZ. ⁴⁵
Responsible Commodities Facility (RCF)	Responsible Commodities Facility (RCF) je inicijativa za promovisanje odgovorne proizvodnje i trgovine sojom u Brazilu stvaranjem finansijski održivog instrumenta koji podstiče poljoprivrednike i pomaže u ispunjavanju rastuće međunarodne potrebe za lancima snabdevanja bez krčenja šuma. ⁴⁶
Roundtable of Sustainable Palm Oil (RSPO)	RSPO, koji je 2004. između ostalog osnovala Svetska fondacija za prirodu, je globalna je organizacija s ciljem da industriju palminog ulja učini održivijom. Organizacija je od tada razvila niz ekoloških i društvenih kriterijuma koje preduzeća moraju da ispune da bi proizvođile RSPO Certified Sustainable Palm Oil (CSPO). Te mere pomažu da se minimalizuje negativan uticaj proizvodnje palminog ulja na lokalnu životnu sredinu, divlje životinje i društvene zajednice. ⁴⁷
Round Table on Responsible Soy Association (RTRS)	Osnovana u Cirihi u Švajcarskoj 2006. godine, RTRS – Round Table on Responsible Soy Association – je neprofitna organizacija koja promovira rast proizvodnje, trgovine i primene odgovorne soje. RTRS radi s igračima u lancu vrednosti soje, od njene proizvodnje sve do potrošnje. Svoje ciljeve ispunjava putem globalne platforme za dijalog s više zainteresovanih strana o odgovornoj soji i razvojem, primenom i revizijom globalnog standarda sertifikacije. ⁴⁸

⁴¹ Forum o održivom palminom ulju: O palminom ulju, 2024.

⁴² EAT Lancet Commission: Food, Planet, Health, 2022.

⁴³ PEFC: Šta je PEFC?, 2024.

⁴⁴ ProTerra Foundation: ProTerra Monitoring and Verification (MRV) Standard and the European Regulation on deforestation-free commodities, 2024.

⁴⁵ Rainforest Alliance: O nama, 2023.

⁴⁶ Sustainable Investment Management: Responsible Commodities Facility, 2024.

⁴⁷ RSPO: Who we are, 2024.

⁴⁸ RTRS: About RTRS, 2024.

Rečnik

Science Based Targets Initiative (SBTi)	SBTi je neprofitna organizacija koja osnažuje preduzeća i finansijske institucije širom sveta da daju svoj doprinos borbi protiv klimatske krize. Ona definiše i podstiče najbolje prakse za smanjenje emisija i ostvarenje neto nultih ciljeva u skladu s naukom o klimi. Standardi, alat i smernice koje je razvila organizacija SBTi omogućavaju preduzećima i finansijskim institucijama postavljanje naučno zasnovanih ciljeva u skladu s najnovijom naučnim saznanjima o klimi. SBTi procenjuje i potvrđuje te ciljeve preduzeća i finansijskih institucija. ⁴⁹
Science Based Targets Network (SBTN)	SBTN se oslanja na dinamiku Inicijative za naučno zasnovane ciljeve (SBTi). Radi se o mreži od preko 45 organizacija, uključujući neke poput organizacije SBTi, koje razvijaju metode i resurse za naučno zasnovane ciljeve (SBT) za preduzeća i gradove. ⁴⁹
Rok („krajnji datum”; odnosi se na obavezu sprečavanja krčenja šume i prenamene)	Datum nakon koga krčenje šume ili prenamena dovodi do toga da određeno područje ili proizvodna jedinica više ne odgovara obavezama za sprečavanje krčenja šuma odn. prenamene. ⁵⁰
Prenamena	Prenamena podrazumeva promenu prirodnog ekosistema u drugačiju upotrebu zemljišta ili dublje izmene u sastavu vrsta, strukturi ili funkciji. Seča šume je oblik prenamene (prenamene prirodnih šuma). Prenamena obuhvata jaku degradaciju ili uvođenje praksi u korišćenju, koji dovode do znatne i trajne promene prvobitnog sastava vrsta, strukture ili funkcije. Promene u prirodnim ekosistemima koje odgovaraju ovoj definiciji se smatraju prenamenom – nezavisno od toga da li je ona zakonita. ⁵⁰

Šuma	Zemljište površine većom od 0,5 hektara s drvećem koje je više od 5 metara i stepenom pokrivenosti većim od 10% ili drveće koje na samoj lokaciji može da dostigne ove granične vrednosti. Ne obuhvata zemlju koja se pretežno koristi za poljoprivredu ili u druge svrhe. Šuma obuhvata prirodnu šumu i šumske plantaže. Fokus primene obaveza lanaca snabdevanja bez krčenja šume je na sprečavanju prenamene prirodnih šuma. ⁵⁰
World Resource Institute (WRI)	WRI je globalna istraživačka organizacija sa preko 1.000 stručnjaka u 60 zemalja. Ona saraduje s preduzećima u svrhu očuvanja resursa. Njihov rad je koncentrisan na sedam kritičnih tema iz oblasti ekologije i razvoja: klima, energija, ishrana, šume, voda, gradovi i okean. ⁵¹
ZDC metodologija	ZDC metodologija (Zero Deforestation and Conversion), koju je razvila nevladina organizacija Earthworm, predstavlja protokol za procenu rizika krčenja šuma i prenamene u lancu snabdevanja sojom. Ovim protokolom se proverava da li fizički tok soje od područja uzgoja do teretnog broda zadovoljava kriterijume ZDC metodologije. Pritom nakon roka, tj. 1. januara 2020. godine, ne sme da dođe do krčenja šuma ili prenamene prirodnih ekosistema, bez obzira da li su oni zakoniti. ZDC metodologijom se obuhvataju trgovci, mapiraju se drobilice sirovine, prati se tok soje od utovara sve do zajednica u kojima se ona proizvodi, procenjuju se informacije i na kraju se potvrđuje utovar kada poreklo proizvoda ne uključuje krčenje šuma. ⁵²

⁴⁹ Science Based Targets Network: Who we are, 2024.

⁵⁰ Accountability Framework: Forest, 2024.

⁵¹ World Resource Institute: Our work, 2024.

⁵² Earthworm: Zero Deforestation and Conversion Methodology, 2024.

Izvori i veze

Izvori

Accountability Framework:

Forest

<https://accountability-framework.org/the-framework/contents/definitions/?definition=forest>

(stanje: 2024)

Accountability Framework:

Home

<https://accountability-framework.org/>

(stanje: 2024)

Accountability Framework:

Monitoring & Verification

https://accountability-framework.org/fileadmin/uploads/afi/Documents/Topic_Summaries/TS_Monitoring_Verification.pdf

(objavljeno: 2023)

Accountability Framework:

Operational Guidance

<https://accountability-framework.org/use-the-accountability-framework/operational-guidance/>

(stanje: 2024)

Accountability Framework:

Operational Guidance on Monitoring and Verification

https://accountability-framework.org/fileadmin/uploads/afi/Documents/Operational_Guidance/OG_Monitoring_Verification-2020-5.pdf

(stanje: 2024)

BBC:

What is palm oil and why is it thought to be bad?

<https://www.bbc.co.uk/newsround/39492207>

(objavljeno: 2018)

Donau Soja:

O nama

<https://www.donausoja.org/de/organisation/>

(stanje: 2024)

Earthworm:

Zero Deforestation and Conversion (ZDC) Methodology

<https://www.earthworm.org/pages/zero-deforestation-conversion-methodology>

(stanje: 2024)

Earthworm:

About Us

<https://www.earthworm.org/about-us>

(stanje: 2024)

EAT Lancet Commission:

Food, Planet, Health

https://eatforum.org/content/uploads/2019/07/EAT-Lancet_Commission_Summary_Report.pdf

(stanje: 2022)

Ethos Agriculture:

Coffee Barometer 2023

https://coffeebarometer.org/documents_resources/coffee_barometer_2023.pdf

(objavljeno: 2023)

EUR-Lex:

Borba protiv krčenja i degradacije šuma

<https://eur-lex.europa.eu/DE/legal-content/summary/fighting-deforestation-and-forest-degradation.html>

(objavljeno: 2023)

European Tyre & Rubber Manufacturers' Association:

Natural rubber

<https://www.etrma.org/key-topics/materials/natural-rubber/>

(stanje: 2024)

Fairtrade:

Šta je Fairtrade?

<https://www.fairtrade-deutschland.de/was-ist-fairtrade>

(stanje: 2024)

FAO:

Global Forest Resources Assessment 2020

<https://www.fao.org/forest-resources-assessment/2020/en/>

(objavljeno: 2020)

FAO:

Remote Sensing Survey

<https://www.fao.org/forest-resources-assessment/remote-sensing/fra-2020-remote-sensing-survey/en/>

(objavljeno: 2020)

Izvori

Fibre2Fashion:

Fashionable fabrics leading to deforestation

<https://www.fibre2fashion.com/industry-article/7365/fashionable-fabrics-leading-to-deforestation>

(objavljeno: 2014)

Forum o održivom kakaou:

O nama

<https://www.kakaoforum.de/ueber-uns/das-forum-nachhaltiger-kakao/>

(stanje: 2024)

Forum o održivom palminom ulju:

Pregled FONAP-a

<https://forumpalmoel.org/portrait-fonap/>

(stanje: 2024)

Forum o održivom palminom ulju:

O palminom ulju

<https://forumpalmoel.org/ueber-palmoel/>

(stanje: 2024)

Forum o održivom palminom ulju:

Sertifikacija palminog ulja

<https://forumpalmoel.org/zertifizierung/>

(stanje: 2024)

FSC:

Forest Stewardship Council

<https://www.fsc-deutschland.de/de-de/der-fscr>

(stanje: 2023)

GPSNR:

About GPSNR

<https://sustainablenaturalrubber.org/about-us/>

(stanje: 2024)

GRSB:

Who we are

<https://grsbeef.org/who-we-are/>

(stanje: 2024)

HCV Resource Network:

Common Guidance for the Identification of High Conservation Values

<https://www.hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-identification-of-hcv-english-indonesian-french-portuguese>

(objavljeno: 2017)

High Carbon Stock Approach:

What is the High Carbon Stock Approach?

<https://highcarbonstock.org/what-is-the-high-carbon-stock-approach/>

(stanje: 2024)

PEFC:

Šta je PEFC?

<https://www.pefc.de/pefc-siegel/>

(stanje: 2024)

Pflanzenforschung.de

Drvo kaučuka

<https://www.pflanzenforschung.de/de/pflanzenwissen/lexikon-a-z/kautschukbaum>

(stanje: 2024)

ProTerra Foundation:

ProTerra Monitoring and Verification (MRV) Standard and the European Regulation on deforestation-free commodities

<https://www.proterrafoundation.org/news/proterra-monitoring-and-verification-mrv-standard-and-the-european-regulation-on-deforestation-free-commodities1/>

(stanje: 2024)

ProTerra Foundation:

ProTerra Standard V5 and the European Regulation on Deforestation-Free Commodities

<https://www.proterrafoundation.org/news/proterra-standard-v5-and-the-european-regulation-on-deforestation-free-commodities1/>

(objavljeno: 2023)

Rainforest Alliance:

O nama

<https://www.rainforest-alliance.org/de/uber-uns/>

(stanje: 2023)

Rainforest Alliance:

Alat udruženja Rainforest Alliance za podsticanje lanaca snabdevanja bez krčenja šuma

<https://www.rainforest-alliance.org/de/business-de/zertifizierung/werkzeuge-der-rainforest-alliance-zur-forderung-von-entwaldungsfreien-lieferketten/>

(stanje: 2024)

Reuters:

Ivory Coast lost 47,000 hectares of forest to cocoa production in 2020, environmental group says

<https://www.reuters.com/article/uk-cocoa-ivorycoast-deforestation-idUSKBN2AJ0T6/>

(objavljeno: 2019)

Izvori

RSPO:

Who we are

<https://rspo.org/who-we-are/>

(stanje: 2024)

RTRS:

About RTRS

<https://responsiblesoy.org/about-rtrs?lang=en>

(stanje: 2024)

Science Based Targets Network:

Who we are

<https://sciencebasedtargetsnetwork.org/>

(stanje: 2024)

Institut Zidvind:

Uz kafu – Lanac vrednosti kafe

<https://www.suedwind-institut.de/fileadmin/Suedwind/Publikationen/2020/2020-01%20Studie%20Auf%20ein%20T%C3%A4scchen%20Die%20Wertsch%C3%B6pfungskette%20von%20Kaffee.pdf>

(objavljeno: 2020)

Sustainable Investment Management:

Responsible Commodities Facility

<https://sim.finance/responsible-commodities-facility/>

(stanje: 2024)

The Forest Resources Assessment Programme

2.3 Other wooded land

https://www.fao.org/4/ad665e/ad665e03.htm#P210_10728

(stanje: 2024)

World Resources Institute:

5 Maps Show How Important Indigenous Peoples and Local Communities Are to the Environment

<https://www.wri.org/insights/5-maps-show-how-important-indigenous-peoples-and-local-communities-are-environment>

(objavljeno: 2017)

World Resources Institute:

Our Work

<https://www.wri.org/our-work>

(stanje: 2024)

World Resources Institute:

The World Lost a Belgium-sized Area of Primary Rainforests Last Year

<https://www.wri.org/insights/world-lost-belgium-sized-area-primary-rainforests-last-year?source=socialmediakit>

(objavljeno: 2019)

WWF:

8 Things to know about Palm Oil

<https://www.wwf.org.uk/updates/8-things-know-about-palm-oil>

(stanje: 2024)

WWF:

Beef: Overview.

<https://www.worldwildlife.org/industries/beef>

(stanje: 2024)

WWF:

Cocoa

https://www.wwf.org.uk/discover/our_focus/forests_practice/cocoa/

(stanje: 2024)

WWF:

Soja kao stočna hrana [Soy as feed]

<https://www.wwf.de/themen-projekte/landwirtschaft/produkte-aus-der-landwirtschaft/soja/soja-als-futtermittel>

(stanje: 2024)

WWF:

Living Amazon Report 2022

https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/lar__ingles_23_dic_2022.pdf

(objavljeno: 2022)

WWF:

Prirodna guma

<https://www.wwf.de/themen-projekte/landwirtschaft/produkte-aus-der-landwirtschaft/naturkautschuk>

(stanje: 2024)

WWF:

Deforestation Fronts. Drivers and Responses in a Changing World. Summary

<https://www.wwf.ch/sites/default/files/doc-2021-01/Deforestation%20Fronts%20summary%20English.pdf>

(objavljeno: 2020)

WWF:

Stepping Up: The Continuing Impact of EU Consumption on Nature Worldwide

https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/lar__ingles_23_dic_2022.pdf

(objavljeno: 2021)

Izvori slika

Naslovna slika: Adobe Stock_255174366

Strana 2: Adobe Stock_204741008

Strana 9: Adobe Stock_536070984

Strana 16: Adobe Stock_293135498

Strana 17: Adobe Stock_383475754

Strana 19: Adobe Stock_6437597

Strana 20: Adobe Stock_458462178

Strana 21: Adobe Stock_59970020

Strana 22: Adobe Stock_74955106

Strana 23: Adobe Stock_333211929

Strana 24: Adobe Stock_92027264

Strana 25: Adobe Stock_246287261

Kontakt

Lidl Srbija KD
Prva južna radna 3
22330 Nova Pazova

csr_purchasing@lidl.rs

Dalje pozivanje na CSR

lidl.rs
kompanija.lidl.rs/odrzivost-u-lidlu

Autorska prava

Sadržaj ovog dokumenta (uključujući tekstove, grafičke prikaze, fotografije, logotipe itd), kao i sam dokument zaštićeni su autorskim pravima. Ovaj dokument i/ili njegov sadržaj se ne smeju prosleđivati, menjati, objavljivati, prevoditi niti umnožavati bez pismene saglasnosti Lidla.

Napomena za rodnu ravnopravnost

Iz razloga bolje čitljivosti, u ovoj publikaciji se za označavanje ličnosti i ključne reči koje su povezane s ličnošću koriste oblici u muškom rodu. Odgovarajući pojmovi se u načelu ravnopravno odnose na sve rodove. Skraćeni oblik jezika se koristi samo iz redakcijskih razloga i nema nikakvu vrednost.